

Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület
MME a BirdLife International partnere Magyarországon

1121 Budapest, Költő utca 21.
e-mail: mme@mme.hu
telefon: 06 1 275 6247

Hazánk madárvédelmét támogathatja
adományával és adójának 1%-ával!
Bankszámlaszámunk: 11712004-20011215
Adószámunk: 19001243-2-43

mme.hu

facebook

YouTube

Instagram

KEDVES TAGTÁRSUNK! TISZTELT TERMÉSZETVÉDŐ!

A 2023-as év a barkóscinege éveként vonul be a madarász-történetírásba. Ez a kedves, bohókás megjelenésű madarunk vizes élőhelyeink, nádasaink állapotára és az azokat veszélyeztető tényezőkre hívta fel a figyelmet, amelyek sajnos kevésbé szívet melengető kérdések. A víz kérdése korunk nagy kihívása: a klímaváltozás, az élőhelyek eltűnése, a területek beépítése és a mezőgazdasági használat mind-mind veszélyezteti a vizes élőhelyek fennmaradását, aminek nemcsak a barkóscinkére és más nádi énekeseinkre van hatása, hanem szélesebb értelemben természeti környezetünk állapotára és, ahogy egyre gyakrabban érzékeljük, a száraz periódusok miatt túlélésünkre is.

Az év során több biztató jelet is lehetett tapasztalni a gondolkodásmód megváltozása kapcsán, például a tájleptéki vízviasszatartás központi kérdéssé vált a vízgazdálkodás és mezőgazdaság területén is. Az Európai Unió természet-helyreállítási rendeletének előkészítése is azt a célt tűzte ki, hogy a biodiverzitási stratégiának megfelelően minél jelentősebb területeken tudjuk helyreállítani a természetes élőhelyeket, a természetes folyamatokat és ökoszisztéma-szolgáltatásokat, illetve a még létező, de leromlott állapotú élőhelyeken törekedjünk a kedvező természetes állapot elérésére.

Fontos ügy a települési zöldterületeink, a természetközeli állapotban megmaradt kisebb-nagyobb élőhelyfoltok és a helyi védett területek állapota is, mivel ezek közvetlenül hatnak a városi biodiverzitás mellett a városi lakosság életminőségére is, továbbá a települési környezetet érintő, madár- és természetvédelmi intézkedések, akciók ismeretterjesztésben és környezeti nevelésben betöltött szerepe is kiemelkedő jelentőséggel bír. Öröm számunkra, hogy az elmúlt két évben egy európai uniós támogatásnak köszönhetően jelentős lépéseket tehattünk a települések ilyen irányú tevékenységének segítésében és ösztönzésében. A madárbarát települési mintaprojektek, az Év Madárbarát Települése díj meghirdetése, A települések madárbarát lehetőségei című könyv megjelentetése és az MME Akadémia madárbarát településfejlesztési képzése mind ezt a célt szolgálják. Sok településen kezdtek el gondolkodni az eddigi gyakorlatok megváltoztatásán, az aktív részvétel ösztönzésén a madár- és természetvédelmi tevékenységekben és a lakosság bevonásán. Külön öröm, hogy a Budapesten a fővárosi és több kerületi önkormányzattal több éve tervezett természetvédelmi projekt Biodiverse City Life néven támogatást kapott, így a következő években partnerként mi is részesei lehetünk egy nagyívű települési természetvédelmi és szemléletformáló programnak.

Az év egyben felkészülés is volt egyesületünk 50 éves évfordulójára, amelynek keretében összegyűjtöttük az MME évtizedeit dokumentáló archív anyagokat, fényképeket, cikkeket és Haraszthy László szerkesztésében összeállítottuk az MME 50 éves történetét összefoglaló könyvet. Az évforduló különleges lehetőséget teremt az eddig elért eredmények megismertetésére, az egyesületünkönél több évtizede munkálkodó önkéntesek, támogatók, alkalmazottak elismerésére és arra is, hogy minél szélesebb körben tudjuk népszerűsíteni a madár- és természetvédelem ügyét. Kérjük, tartsanak velünk a jubileumi évünkben is, hogy együtt lehessünk büszkék az eredményeinkre és gyűjtsünk erőt az előttünk álló feladatokra!

Bukor Zoltán
elnök

Halmos Gergő
igazgató

TAGSÁG ÉS ORSZÁGOS HELYI CSOPORT HÁLÓZAT

Az egyesület számára kiemelten fontos, hogy tevékenységünk minél szélesebb körű figyelmet kapjon. Éppen ezért a társadalmi támogatottság legfőbb értékünk és munkánk alapja. Küldetésünket, a természetvédelmi és a társadalmi szintű szemléletformáló és partnerségi feladatok ellátását jelenleg 30 helyi csoportunk segíti, egy további csoport pedig a külföldi tagjainkat tömöríti. Ezek a helyi szervezetek teszik lehetővé, hogy az ország egész területén képviseljük mind a szervezetet, mind a természetvédelem és a környezeti nevelés ügyét.

A helyi csoportok az adott térségben élő tagjaink tevékenységét koordinálják. Lakcíme alapján minden új egyesületi tag – hacsak nincs ettől eltérő kérése – a területileg illetékes helyi csoportunk tagjává válik. A belépés után a helyi csoport is felveszi a kapcsolatot az új tagtársunkkal, és rendszeres elektronikus levelekben, esetenként havi hírlevelekben tájékoztatja a csoport eseményeiről, kirándulásairól, természetvédelmi akcióiról, melyekbe a tagok így be tudnak kapcsolódni.

Az MME Központi Irodája természetvédelmi és környezeti nevelési szakmai anyagokkal, pénzügyi és adminisztrációs háttérrel, illetve a tagdíjakból, adományokból és pályázati forrásokból befolyó összegekkel segíti a helyi csoportok működését. Helyi csoportjaink pedig évente több tízezer önkéntes munkaórában végeznek természetvédelmi és környezeti nevelési tevékenységet.

Az 1974. január 6-i megalakulás és a 2023. december 31. közötti időszakban 41 128-an léptek be szervezetünkbe. 2023. év végi nyilvántartásunk szerint a fizetőtag-létszámunk 6224 fő, melyből 603-an új belépők és 5621-en a tagságukat megújítók. Tagságunk a családi tagokkal együtt 10 247 főt számlált.

Az alábbi táblázat a támogató tagsági fokozatok megoszlását mutatja be több évre visszamenőleg.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
BRONZ	16	33	33	47	57	48	46	57	63	84	88	192	212	167	148	149
EZÜST	3	0	3	4	6	33	4	23	7	8	7	11	16	18	26	22
ARANY	2	4	5	5	5	6	1	4	3	3	5	12	16	19	18	10
ÁLLANDÓ TAG	0	0	1	1	2	0	0	1	1	2	2	6	3	6	7	5

SZAKPOLITIKA, NEMZETKÖZI TEVÉKENYSÉG

Partnership for
nature and people

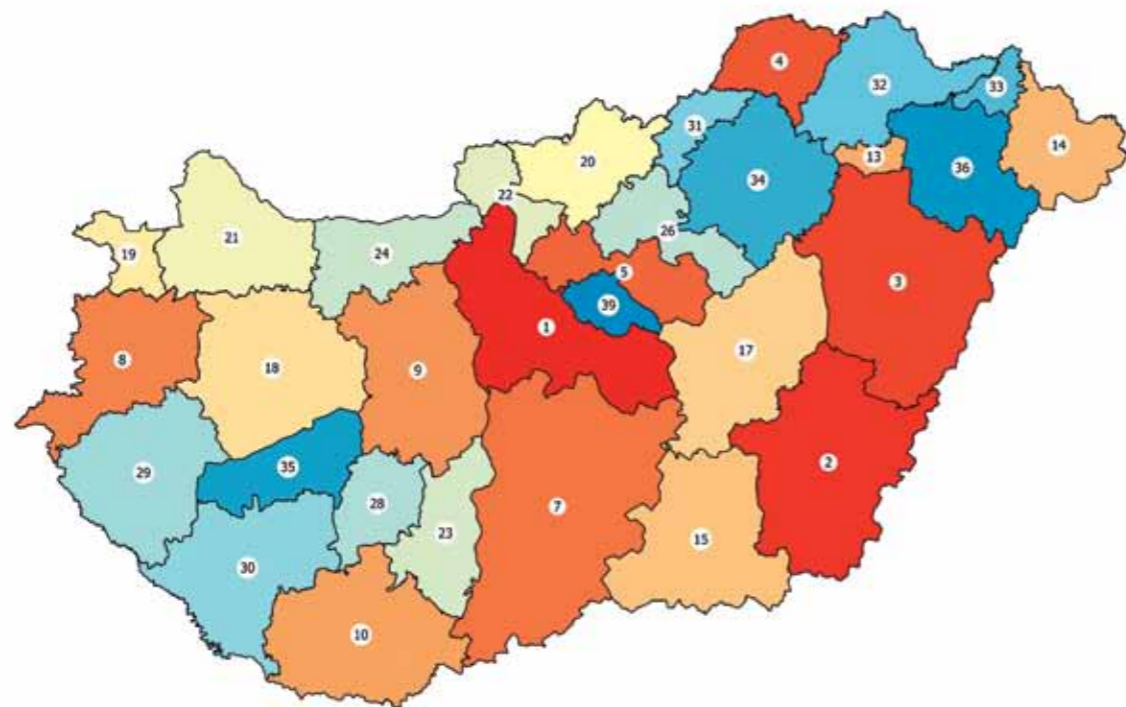
Szakembereink természetvédelmi érdekeket képviselve vesznek részt számos bizottság munkájában, például az Országos Környezetvédelmi Tanácsban, a Vidékfejlesztési program és a Halászati program monitoringbizottságában, és folyamatosan véleményezzük a jogszabálytervezeteket, programokat. Kiemelkedő tevékenységünk volt a szakmai részvétel a következő időszak Agrár-környezetgazdálkodási programjának kialakításában, amelynek keretében próbáltuk a természetvédelmi szempontoknak minél inkább kedvező támogatási formákat előtérbe helyezni.

Egyesületünk nemzetközi szervezete, a BirdLife International a világ legnagyobb természetvédelmi hálózata, amely több mint 110 országban 2,5 millió taggal és 4000 alkalmazottal áll a madár- és természetvédelem szolgálatában. Az európai és közép-ázsiai régió képviselői irodája Brüsszelben működik, ahol az egyik legjelentősebb természetvédő csoportosulásként dolgozunk az Európai Unió „zöldebbé tételéért”. Az év során kiemelt témánk volt az Európai Unió előremutató természet-helyreállítási rendeletével kapcsolatos munkánk. Sikeresen fejeztük be a PannonEagle néven 2016–2023 között futott LIFE projektünket, amelynek keretében cseh, szlovák, osztrák és szerb partnerek bevonásával küzdöttünk regionálisan a madármérgezések ellen. A Kékvércse-védelmi programunk keretében Angolában segítettük a faj korábban felfedezett legjelentősebb telelőterületén a helyi természetvédelmi munkát és az ezzel kapcsolatos ismeretterjesztő tevékenységet.

Az év során segítettük a BirdLife hálózatának fejlesztését részben a balkáni regionális fejlesztési program pénzügyi támogatásával, részben tanácsadással. A Nyugat-Balkán fontos vonulási útvonala és telelőterülete számos madárfajunknak, így egyesületünk stratégiai céljai közé tartozik, hogy segítsük a régióban erős partnerszervezetek létrejöttét. Az MME tagja a Nemzetközi Természetvédelmi Uniónak (IUCN) is, amelynek Magyar Nemzeti Bizottságában, illetve szakbizottságaiban tevékenykedünk.

HELYI CSOPORTOK BEMUTATÁSA

CSOPORT	TAG- LÉTSZÁM	CSALÁDI TAGOK- KAL	ÖNKÉN- TES	TEVÉKENYSÉGEK																																																		
1. Budapesti	2265	3497	380																																																			
3. Hajdú-Bihar megyei	179	283	79																																																			
5. Gödöllő	157	294	24																																																			
8. Vas megyei	126	193	190																																																			
10. Baranyai	430	855	160																																																			
14. Szatmár-Beregi	26	55	23																																																			
17. Jász-Nagykun-Szolnok	166	232	21	<table border="1"> <thead> <tr> <th>CSOPORT</th> <th>TAG- LÉTSZÁM</th> <th>CSALÁDI TAGOK- KAL</th> <th>ÖNKÉN- TES</th> <th>TEVÉKENYSÉGEK</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>18. Veszprém</td> <td>199</td> <td>327</td> <td>80</td> <td></td> </tr> <tr> <td>20. Nógrád megyei</td> <td>94</td> <td>163</td> <td>27</td> <td></td> </tr> <tr> <td>22. Börzsönyi</td> <td>219</td> <td>381</td> <td>175</td> <td></td> </tr> <tr> <td>24. Komárom-Esztergom m.</td> <td>179</td> <td>276</td> <td>95</td> <td></td> </tr> <tr> <td>28. Dombóvári</td> <td>84</td> <td>153</td> <td>7</td> <td></td> </tr> <tr> <td>30. Kaposvári</td> <td>76</td> <td>108</td> <td>200</td> <td></td> </tr> <tr> <td>33. Zempléni</td> <td>61</td> <td>125</td> <td>21</td> <td></td> </tr> <tr> <td>35. Dél-Balaton</td> <td>75</td> <td>138</td> <td>14</td> <td></td> </tr> <tr> <td>39. Tápió</td> <td>77</td> <td>155</td> <td>65</td> <td> Szerepvállalás környezeti nevelésben </td></tr></tbody></table>	CSOPORT	TAG- LÉTSZÁM	CSALÁDI TAGOK- KAL	ÖNKÉN- TES	TEVÉKENYSÉGEK	18. Veszprém	199	327	80		20. Nógrád megyei	94	163	27		22. Börzsönyi	219	381	175		24. Komárom-Esztergom m.	179	276	95		28. Dombóvári	84	153	7		30. Kaposvári	76	108	200		33. Zempléni	61	125	21		35. Dél-Balaton	75	138	14		39. Tápió	77	155	65	Szerepvállalás környezeti nevelésben
CSOPORT	TAG- LÉTSZÁM	CSALÁDI TAGOK- KAL	ÖNKÉN- TES	TEVÉKENYSÉGEK																																																		
18. Veszprém	199	327	80																																																			
20. Nógrád megyei	94	163	27																																																			
22. Börzsönyi	219	381	175																																																			
24. Komárom-Esztergom m.	179	276	95																																																			
28. Dombóvári	84	153	7																																																			
30. Kaposvári	76	108	200																																																			
33. Zempléni	61	125	21																																																			
35. Dél-Balaton	75	138	14																																																			
39. Tápió	77	155	65	Szerepvállalás környezeti nevelésben																																																		

Gyerek- illetve gyűrűzőtáborok szervezése

Odú kihelyezése, karbantartása, felügyelete

Madárgyűrűzés, madárgyűrűzési bemutatók és madárgyűrűző táborok tartása

Élőhelyek felügyelete, karbantartása, felújítása

Sérült madarak mentése

Békamentés

Szemétszedés, takarítás

Aktív részvétel fajvédelmi munkálatokban

Kutatás, monitoring

Minden helyi csoport részt vesz országos és helyi érdeklődésre számot tartó események szervezésében.

A csoportok fő tevékenységét sötét piktogramokkal jelöltük!

SZAKOSZTÁLYOK

RAGADOZÓMADÁR-VÉDELMI SZAKOSZTÁLY (RMVSZ)

A szakosztály folyamatosan monitorozza a ritka, kiemelt természeti értéket képviselő fajokat. Évente valamennyi párra kiterjedő felmérést végzünk a következő fajok esetében: uhu, törpekuvuk, békászó sas, parlagi sas, szirti sas, rétisas, hamvas rétihéja, kígyászölyv, vörös kánya, pusztai ölyv, kék vércse, kerecsensólyom és vándorsólyom. Majdnem minden párra kiterjedő monitoringtevékenységet folytattunk a fekete gólya, a gyöngybagoly, az uráli bagoly, a darázsölyv és a barna kánya vonatkozásában. Széles körű felmérés zajlik mintaterületen rendszerben a kuvuk és a füleskuvuk esetében. Az erdei fülesbagoly és kékes rétihéja fajoknál országos szinkronszámlálásokat is szervezünk. 2023-ban 20. alkalommal került megrendezésre országosan és 6. alkalommal nemzetközi szinten a téli ragadozómadár-számláló programunk, a Sasszinkron, amelynek során 1113 rétisast, 660 parlagi sást, 5 szirti sást és 11 fekete sást figyeltek meg a résztvevők, összesen pedig 17 ragadozó madárfaj 15 022 példányát rögzítették. 2023-ban megtartottuk a XVIII. Sólyomcsalogató nevű éves konferenciát, melynek kiemelt témája a sasok védelme volt. Szakosztályunk éves baráti találkozóját, a Sasriasztót ebben az évben Csongrádon tartottuk immáron 33. alkalommal. Minisztériumi felkérésre szakosztályunk koordinációjában zajlott az első jeladós workshop a Sasközpontban, amely azon személyek számára volt elérhető, akik sikeres írásbeli vizsgát tettek jeladózásból. A workshopon történő részvétel az engedély megszerzésének alapfeltétele lett.

KÉTÉLTŰ- ÉS HÜLLŐVÉDELMI SZAKOSZTÁLY (KHVSZ)

Szakosztályunk 2011 óta zajló Haragossiklóélőhely-védelmi programjának keretében 2023-ban is folytattuk a Duna menti és a Buda környéki állományok monitorozását, melynek során a Duna mentén korábban ismeretlen élőhelyeket is felfedeztünk.

Idén is folytattuk a keresztés vipera hazai állományainak felmérését a Duna–Dráva Nemzeti Park területén. Az évek során összegyűlt észlelési adatok alapján elkészült a teljes elterjedési területre vonatkozó élőhely-alkalmassági modell. A GRASSLAND LIFE pályázat keretében a projekt beavatkozási területein elkészült a kétéltű- és hüllő-alapállapot felmérése, véglegesítettük a Pannonyi Fajmegőrzési Tervet és összeállítottuk a homokgyík-fajmegőrzési terv első munkaverzióját.

Az Országos Kétéltű- és Hüllőtérképezés programunk továbbra is sikeresen működik, melyet a 2023-ban beküldött 4092 új megfigyelés is bizonyít. 2023-ban az év kétéltűje címet az alpesi góte (*Ichthyosaura alpestris*) kapta. A program kapcsán a fajt népszerűsítő kiadványokon kívül elkészült a hazai farkos kétéltűeket bemutató vándorkiállításunk, mely a többi kiállítással együtt az év során 18 helyszínrre jutott el. Rajzpályázatunkra összesen 830 pályamunkát kaptunk, az idei

évben a díjazottak a világ legismertebb és legelismertebb etológusától és csimpánzkutatójától, Dr. Jane Goodalltól vehették át nyeresiményüket és fogadhatták gratulációját.

A herpetológia iránt érdeklődő fiatalok idén immár 9. alkalommal vehettek részt a Parádfürdőn megrendezett Herptáborban.

A Magyar Természettudományi Múzeum és a Magyar Biológiai Társaság Állattani Szakosztályának együttműködésével 7. alkalommal rendeztük meg Herpetológiai Előadó Ülésünket, melyen 70 fő vett részt.

EMLŐSVÉDELMI SZAKOSZTÁLY (EVSZ)

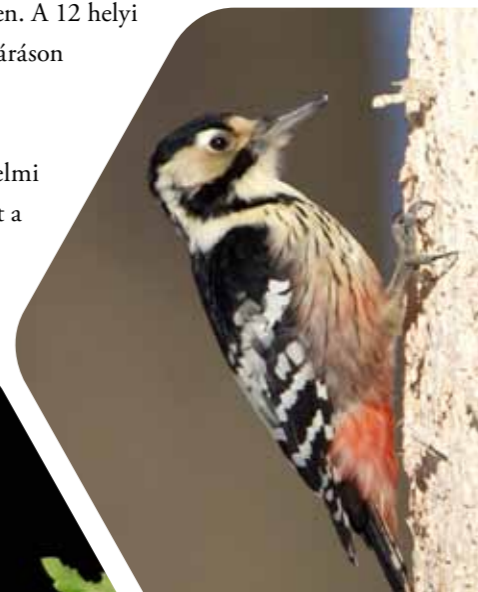
A szakosztály életében ebben az évben is meghatározó szerepe volt az ismeretterjesztési munkának, melyhez leginkább a megelőző évben lezárult Bat4Man pályázat keretében összeállított vándorkiállítást és denevérvédelmi munkafüzetet használtuk. Összesen 7 helyszínen mutattuk be az Éjszaka bajnokai – a világ denevértávlatból című kiállítást, illetve szerveztünk ehhez kapcsolódó foglalkozásokat. Két, kiemelkedően nagy denevértávlatnak otthont adó épületben végeztünk gyakorlati védelmi beavatkozásokat, amivel jelentősen növeltük a denevérek biztonságát, illetve mérsékeljük az állatok jelenlétéből fakadó konfliktusokat. Ebben az évben is aktívan részt vettünk denevéralományok feltérképezésében, illetve monitorozásában.

2023-ban az Ifjúsági Tagozattal közösen rendeztük meg az első szakosztályi hétvégét Tatán, melynek célja az utánpótlás bevonása volt. A fiatalok egy sokoldalú hosszú hétvégén vettek részt, terepi és elméleti programokon keresztül kaptak betekintést az emlősök világába, amiben a Duna–Ipoly Nemzeti Park és a Bakonyi Denevérvédelmi Alapítvány munkatársai is nagy segítséget nyújtottak. Az érdeklődésre való tekintettel ezeket a találkozót rendszeressé tesszük. A fiatalok bevonása nemcsak szakmai programjainkban fontos, hanem a szakosztály közösségi médiában való megjelenését is nagyban segíteni fogja.

HARKÁLYVÉDELMI-SZAKOSZTÁLY (HVSZ)

2023-ban tovább folytattuk a fehérhátú fakopáncs (*Dendrocopos leucotos*) országos felmérését, melynek célja a hazai fészkelő populáció állomány nagyságának pontos becslése és a faj elterjedési területeinek pontosítása. A korábban a Börzsönyben és a Mátrában feltérképezett erdőszerkezeti elemeket (például holtfák mennyisége) a későbbiekben élőhelypreferencia-vizsgálatok analizálására és a populáció pontosabb meghatározására fogjuk tudni használni. Márciusban megtartottuk a II. Harkálycamp táborunkat Kőszegen. A 12 helyi csoportból 31 fiatal vett részt; előadásokat tartottunk, és terepbejáráson tanulmányozhattuk a Kőszegi-hegységben élő harkályfajokat. Áprilisban Fókuszban a nyaktekercs címmel edukációs hétvégét tartottunk Vértesbogláron, ahol a fajjal kapcsolatos természetvédelmi tevékenységek bemutatása (monitoring, költési siker növelése) volt a fókuszban.

A Mátrafüreden megtartott Mavir Madárvédelmi Konferencián és a Tatai Vadlúdsokadalmon szakosztályunk is előadott, ez utóbbin harkálysétát szerveztünk, közel 100 résztvevővel. Megkezdjük a fehérhátú fakopáncs fajmegőrzési tervének, továbbá a nyaktekerccsel foglalkozó, 2024-es nemzetközi konferencia szervezésének előkészületeit is.

VÍZIMADÁR-VÉDELMI SZAKOSZTÁLY (VVM)

A Vízimadár-védelmi Szakosztály kiterjedt felmérőprogramokat szervezett, így folyamatossá vált a hó közepi Vonuló vízimadarak monitoringja, amely eredményeinek bemutatása a szakosztály honlapján, illetve a közösségi médiában folyamatos volt egész évben. Az általános monitoring mellett folytattuk a fajspecifikus programokat, a világszerte veszélyeztetett nagy goda, valamint a barát- és cigányréce átvonuló állományainak tavaszi és őszi számlálását. Szakosztályunk kezdeményezte azt a nagyon fontos szakpolitikai egyeztetési kampányt, amely két, globálisan veszélyeztetett vadlúd, a kis lilik (*Anser erythropus*) és a vörösnakú lúd (*Branta ruficollis*) magyarországi átvonuló és telelő állományainak védelmét szolgálja – ezt a vadászati törvény 2021-es módosítása kiemelten érinti. Ennek keretében 5 tiszántúli vármegyében folytattunk megbeszéléseket a természetvédelmi hatóság, vadászati hatóság, nemzetipark-igazgatóság, vármegyei vadászkamara, vármegyei agrárkamara és az Agrárminisztérium Vadgazdálkodási Főosztályának szervezeti keretein belül foglalkoztatott tájegységi fővadászok és az érintett vadászatra jogosultak bevonásával, megpróbálva elérni kíméleti területek – amelyek biztonságos élőhelyeket jelentenek a két fokozottan védett vadlúdfaj számára – kijelölését és egyéb intézkedéseket.

RITKASÁGVADÁSZ SZAKOSZTÁLY (RVSZ)

2023 az első teljes, ráadásul igen aktív év volt a szakosztály számára. A megalakulásunk évét követő évben sikerült megduplázni a szakosztályi tagok számát, így jelenleg 103 tagtársunk vesz részt a munkánkban. Az első nagyobb programunk április 29-én volt, ekkor tartottuk a II. Skywatching Day, azaz Égboltfigyelő Napot. Az idei évben 26 különböző helyszínen 62 terepmadarász csatlakozott a kezdeményezéshez, és összesen 167 madárfaj került megfigyelésre. A szakosztály legnagyobb rendezvényére, a XXIII. Terepmadarász-találkozó és Madarászfutamra szeptember első hétvégéjén került sor a Hortobágyon. A szakosztályhoz tartozó Nomenclator Bizottság (NB) tervei között szerepel az MME-tagság érdeklődő madarászainak egy „nyílt nap” megszervezése egy terepi foglalkozás keretében. Az NB-jelentések folyamatosan kerülnek publikálásra a hazánkban előforduló ritka madarokról.

A 2023. év során tagjaink a birding.hu honlapra több mint 20 000 adatot töltöttek fel jellemzően szórványos, illetve ritka madárfajokról.

A 2023-as évben két új fajjal gyarapodott a hazai madárfauna: Karcag mellett egy keleti székicsér került szem elé egypár alkalommal, míg egy ibériai hantmadár hosszasan időzött Kalocsa mellett októbertől decemberig.

LEPKEVÉDELMI SZAKOSZTÁLY

Szakosztályunknak jelenleg 50 tagja van, a szakosztály elnöki posztjáról egyéb teendői miatt Górád Ádám az év végén lemondott, új elnökünk Glemba Gábor, aki kiemelkedően aktív részvételével jelentősen hozzájárult 2023-as programjaink sikeres megvalósításához. Május 14-én a szentendrei Skanzen Vigadóban vettünk részt a madarak és fák napja alkalmából megszervezett Év Fajai Fesztiválon. Az Ifjúsági Tagozattal való együttműködés első lépéseként az ország egyik legjobb lepkés vidékére, az Őrségbe szerveztünk lepkésztábort, ahol július 3–9. között sikeresen lezajlott a program. A nappali és éjszakai lepkészetek egyéb természetismereti programokkal, túrákkal is kiegészültek, melyekben az ÖNPI munkatársai is segítségünkre voltak. A 2022-ben indított Szinkron éjszakai lepkészet program 2023-ban további helyszínnel bővült; 16 különböző helyszínen kapcsoltuk fel a speciális lámpákat éjszakai lepkéket csalogatva, és az esemény során összesen 212 lepkéfajt azonosítottunk. A IX. Országos Lepkésztalálkozó szakosztályunk vezetősége a szervezésben vett részt, valamint a lepkés vetélkedő levezénylését irányította.

Közreműködtünk a Virágos Magyarország rendezvényben, a szakosztályunk által gondozott, úgynevezett Beporzó- és Virágbarát Település különdíját Szár község önkormányzatának ítéltük. A 2024-es rendezvényre is megkaptuk a felkérést a főszervezőktől, reméljük, hogy egyre több településen tudjuk a lepkévédelmi megoldásokat elterjeszteni.

IFJÚSÁGI TAGOZAT

Az MME Ifjúsági Tagozata 2023-ban kiemelten foglalkozott tagtoborzó, népszerűsítő és szakmai programokkal. A Vártanapok programsorozatunk keretein belül 2023-ban a Sumonyi Madárvártát és a Fehér-tavi Ornitológiai Tábort látogattuk meg, ahol az érdeklődő madárbarátok megismerkedhettek tevékenységeinkkel. Kiemelt program volt a Harkálycamp, ahol a harkályvédelem volt fókuszban. Szerveztünk ifjúsági madarászversenyt, herpetológiai hétvégét a Börzsönyben és lepkéismereti táborokat az Őrségben. Nyáron madarászutánpótlás-nevelő táborok zajlottak, ahol a gyerekek madártani ismereteit bővítettük. Júliusban Ifjúsági Találkozót tartottunk, amelynek keretében közösségépítő és szakmai programokon vettünk részt. Szeptemberben ragadozómadár-védelmi hétvégét szerveztünk, a XXIII. Tatai Vadlúdsokadalom programját pedig kezdőknek és haladóknak szervezett madárlestúránkval színesítettük. Az év utolsó programja az Emlősvédelmi Szakosztály és a Duna–Ipoly Nemzeti Park segítségével megvalósított emlősvédelmi hétvége volt, mely során részt vehettünk többek között a barlangokban telelő denevérek monitoringjában is. Az Ifjúsági Tagozaton belül a nemzetközi kapcsolatépítés is fontos, így részt vettünk az It's Time Erasmus-projektben, amelynek keretében különböző tréningeken fejleszthettük szakmai ismereteinket, illetve tanácsadó munkánkkal segítettük a környező országok ifjúsági szervezeteinek felállítását.

TERMÉSZETVÉDELMI PROGRAMOK

ÁRAMÜTÉS-MEGELŐZÉSI PROGRAM

Innovatív együttműködés

Az MVM és a természetvédelmi szervezetek között új típusú kerekasztalfórum zajlott Dévaványán, ahol a résztvevők technológiai fejlesztéseket és tapasztalatokat osztottak meg egymással. A bemutatott innovatív technológiai megoldások között szerepeltek a vezetékek láthatóságát növelő (az ütközéses balesetek megelőzését szolgáló), de az áramütés veszélyét csökkentő eszközök is (például új tartófej szerkezet-típus), sőt a madarakat veszélyes oszloplemekektől távol tartó megoldások egyaránt.

KFO-felmérések

Legnagyobb eredményünk, hogy 2023-ban a Kisalföldi Helyi Csoporttal és a Soproni Helyi Csoporttal összefogva sikerült befejezni Győr-Moson-Sopron vármegye egyszeri teljes ellenőrzését, ami azt jelenti, hogy 2018–2023 között minden közép feszültségű oszlopnál járt legalább egy alkalommal madarász. Mindezt kiegészítették a havi ismétléses bejárások és a korábbi években is végzett visszaellenőrző felmérések is. Összesen 3034 km és 32 750 db oszlop felmérése történt meg az 5 év alatt, és összesen 649 áramütést regisztrált a csapat.

Vasúti felmérés

A célunk 2022–2023-ban az volt, hogy egy új típusú felmérésbe is belekezdjünk, elsősorban vasúti áramütésekről gyűjtsünk adatokat a felújított Rajka–Beled-vasútvonalon. Ezt a távolságot két évre osztottuk be, hossza összesen 65,3 km. Viszonylag hamar beigazolódott, hogy a gázolás (elütések) még jelentősebb probléma, mint akár az áramütés, akár a sodronynak ütközés. A Sopronnémeti és Csorna között ellenőrzött 8 km-en átlagosan 60 m-enként volt egy tetem.

Technikai fejlesztés, a megújuló adatgyűjtési rendszer a KFO-felmérések támogatására

2023 decemberében készült el az új Totem KFO-modul a már működő Turdus mobilapplikációhoz, amely egy rövid tesztidőszak után 2024-ben már mai elvárások szerinti adatgyűjtést tesz lehetővé, és egyben jelentősen egyszerűsíti és segíti is a felmérők munkáját.

MÉRGEZÉS-MEGELŐZÉSI PROGRAM

Az MME méreg- és tetemkereső kutyás egysége több mint 150 terepi keresést hajtott végre, amely során összesen 25 bűncselekménnyel kapcsolatos találattal járult hozzá a ragadozó madarak ellen elkövetett hazai bűnesetek felderítéséhez. A mérgezéses esetek helyszínelése mellett azonban más természetvédelmi feladatokban, mint például az áramütött madarak keresésében is részt vettek keresőkutyáink az SakerRoads LIFE projekt keretében. Az Északi-középhegységben pedig farkasok genetikai mintavételezésre alkalmas életnyomainak

(hulladék, préda, vizelet, vér, szőrszálak) felkutatására is sikerrel alkalmaztuk a kutyákat. 2023-ban összesen 16 esetben 491 élőlény és 3 családtag került meg mérgezéses körülmények között. Bár a 2022-es drasztikus csökkenéshez képest az esetek száma csak kismértékben növekedett, azonban egy kirívó mérgezéses eset is történt, amelynek következtében nagymértékben megnőtt a mérgezés miatt elpusztult élőlények száma.

Az eset során vetési varjak pusztultak el tömegesen (436 példány) Tótkomlós térségében, Békés vármegyében. A varjak szervezetéből egy olyan rágszálóirtó szer hatóanyagát mutatták ki a laboratóriumi vizsgálatok, amelynek legálisan csak beltérben engedélyezett az alkalmazása. Az elkövető vagy szándékosan a varjak ellen, vagy a felszaporodott rágszálók pusztítása céljából helyezte ki a mérgezett csalétket. Az eset 3, egymáshoz közeli költőtelepet is érintett. Azonban nemcsak az ott fészkelő vetési varjak, hanem 10 csóka, 2 szarka, 4 dolmányos varjú és 3 erdei fülesbagoly is az abszurd pusztítás áldozatává vált. A táplálékláncba bekerült véralvadástóló szer hatóanyagok további komoly természetvédelmi problémát jelentenek, ugyanis az elpusztult állatokkal táplálkozó ragadozó madarak és más dögevő életmódú élőlények szervezetében is felhalmozódnak, ami azok pusztulását is okozhatja.

A fokozottan védett sasfajok esetében 7 rétisas és 7 parlagi sas került meg mérgezés következtében. Közülük 2 rétisast és 1 parlagi sast sikerült állatorvosi kezelést követően újra szabadon engedni.

<https://imperialeagle.eu/>

<https://www.facebook.com/PannonEagleLIFE>

SZALAKÓTAVÉDELMI PROGRAM

SZALAKÓTA
védelmi program
www.rollerproject.eu

A szalakótavédelem a Kárpát-medencében elnevezésű LIFE projekt fenntartási időszakában is folytatódott a szalakóták éves monitoringja, amely azt mutatja, hogy a Kárpát-medencei populáció biztonságban van, az állomány tartósan 2500 pár felett van. A szalakóta dunántúli terjeszkedése folytatódott, 2023-ban immár meghaladta a 100 párat, amely nem várt gyors siker a 2014-ben költött 1 párhoz képest. A szalakótás

LIFE projekt egyik fontos eredménye az, hogy a természetes odúknak költő párok száma folyamatosan emelkedik, hiszen a fő cél az, hogy a Kárpát-medencében költő szalakótapopuláció emberi tevékenységtől függetlenül is fennmaradhasson.

Egyre gyakoribb a kiemelkedően nagy fészekaljok előfordulása. 2023-ban világrekord fiókszám dőlt meg: a Kiskunság területén egy 10 fiókás fészekaljat gyűrték meg az MME munkatársai. A szegedi Fehér-tó mellett 2019-ben megnyílt Szalakóta Látogatóközpont üzemeltetését egyesületünk végzi. A Csongrád Megyei Helyi Csoportunk ökoturisztikai és környezeti nevelési programokat szervez a központban: szakvezetéses túrákkal, madárgyűrzési bemutatókkal, ismeretterjesztő programokkal és ornitológiai táborokkal várja a látogatókat.

További információ: www.rollerproject.eu

KÉKVÉRCSE-VÉDELMI PROGRAM

A kék vércse hazai, 1200-1300 párra tehető állománya stabil. Mivel fészket nem épít, a költő párok számának alakulása nagymértékben függ az alkalmas helyeken lévő vetésivarjú-telepek számától és méretétől, illetve a számára alkalmas élőhelyeken kihelyezett műfészkelepektől.

A természetvédelmi szempontból kiemelkedően fontos műfészkek számát sikerült 2023-ban jelentősen gyarapítanunk részben saját forrásból. A tűzok és a kék vércse hosszú távú megőrzése a magyar–szlovák határtérségben elnevezésű LIFE+ projekt költségvetéséből és adományokból összesen 520 vércseládát gyártottunk. A ládák kirakása partnereinkkel közösen folyamatosan zajlik elsősorban a jászági, hevesi és dunántúli vércseállományok költőhelyein.

Az MME csatlakozott a korábban Angolában felfedezett, a föld legnépesebb ragadozómadár-gyülekezőhelyeként híressé vált kékvércse-éjszakázó kutatását és védelmét célzó nemzetközi együttműködéshez. Kutatóink részvételével 40 kék vércsére került GPS-jeladó Afrikában, tudományos ismeretterjesztési céllal fotóripport készült a National Geographic Society számára, illetve profi filmek örökítették meg ezt az egyedülálló jelenséget. A 2023-as évben a vonuláskutatás hazai pilléreként a munkacsoport gyűrűzői országosan 653 kék vércsét gyűrűztek, ebből 518-at színes gyűrűvel is elláttak.

További információ: www.falcoproject.eu

KERECSENSÓLYOM-VÉDELMI PROGRAM

A kerecsensólyom (Falco cherrug) védelmét célzó tevékenységeink – különböző programok keretében – 2023-ban is tovább folytatódtak. E programok közül a legjelentősebb a 2022. szeptember 1-jén indult, 101074704. számú LIFE21-NAT-HU-LIFE SakerRoads – A kerecsensólyom védelme az észak-alföldi régióban nevű LIFE program, amely 2028. november 30-ig tart.

Kora tavasszal, az elmúlt évekhez hasonlóan, a kerecsensólyom-fajmegőrzési programban részt vevő kollégák segítségével február elejétől ellenőriztük a kerecsensólymok fészkefoglalását, illetve később a fiókák számát, hogy megállapíthassuk költési sikerüket.

Országosan 178 fészket foglaló párt sikerült felderíteni.

Ezenkívül még 16 revírben láttak sólymokat, de azokról nincs további információnk. 147 pár költött sikeresen. A sikertelen költések száma 31 volt. A kirepült fiatalok, illetve a fészkekben utoljára látott fiókák száma 430 volt összesen. A fiókák fészkenkénti eloszlása a következőképpen alakult: 14 fészkekben 1, 30 fészkekben 2, 62

fészkekben 3, 35 fészkekben 4, 6 fészkekben 5 fióka volt.

Az átlagos költési siker 2,9 fióka / fészkek volt. A Magyar Villamosenergia-ipari Átviteli Rendszerirányító Zrt. (Mavir) az Agrárminisztériummal, a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesülettel, a Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft.-vel, valamint a Bükk Nemzeti Park Igazgatósággal 14. alkalommal szervezett nemzetközi madárvédelmi konferenciát Mátrafüreden. Az előadók révén az idén is számos új madárvédelmi tevékenységet ismerhetett meg a magyar közönség a nagyvilágból.

További információ: www.sakerlife3.mme.hu

PARLAGISAS-VÉDELMI PROGRAM

A parlagi sas magyarországi költő állományát 2023-ban 400-450 pár közé becsültük, amely egy több évtizedes lassú növekedés eredménye, hiszen a 80-as években még a kipusztulás szélén állt a faj Közép-Európában. Országosan közel 400 aktív

parlagisas-fészket sikerült felderíteni és a költés alakulását monitorozni a természetvédelmi őrszolgálattal együttműködésben. A költési siker alakulását 3 minterületen mintegy 50 pár esetében minden korábbinál pontosabban követtük nyomon. A mintaterületi adatok alapján a sasok átlagosan 2,6 tojást raktak, amelyekből 1,7 fióka kelt ki, de csak 1,3 fióka tudott kirepülni. A fiókák közül 107 példányt egyedi jelölőgyűrűvel láttunk el, valamint genetikai azonosítás céljából tollmintákat gyűjtöttünk belőlük. A költések ellenőrzése során a szülőmadarak vedlett tollait is összegyűjtjük, hogy a költő egyedeket zavarás nélkül, genetikai módszerekkel tudjuk nyomon követni. Az összegyűjtött zsákmánymaradványok segítségével pedig az egyes párok táplálkozási szokásairól szerzünk pontos információkat, amelyek szintén fontos adatokkal szolgálnak a fajmegőrzési programok számára. A 2023. évben 15 parlagisas-példányt követtünk folyamatosan nyomon jeladók segítségével, amelyek közül 13 példány territóriumot foglaló költő madár volt.

A magyarországi parlagisas-állomány védelme és az illegális ragadozómérgezés visszaszorítása érdekében zajlott, 6 évig tartó PannonEagle LIFE+ projekt (LIFE15NAT/HU/000902) 2023-ban fejeződött be. Az egész Kárpát-medencei parlagisas-állomány védelmét célzó, 5 ország szervezeteinek részvételével zajló projekt eredményeiről további információk és letölthető dokumentumok a www.parlagisas.hu honlapon találhatóak.

További információ: www.parlagisas.hu

<https://imperialeagle.eu/>

<https://www.facebook.com/PannonEagleLIFE>

TÚZOKVÉDELMI PROGRAM

A tűzok határon átnyúló védelme Közép-Európában nevű LIFE projekt keretében 2023-ban is folytatódott a tűzokok (csibék és öreg tyúkok) jeladózása annak érdekében, hogy a tűzokéllhelyek hosszú távú megőrzéséhez szükséges intézkedéseket megalapozhassuk és a veszélyeztető tényezők hatásait megismerhessük.

A tűzokbarát gyp- és szántóföldi gazdálkodás szakmai megalapozása és elterjesztése érdekében a földhasználat mikéntjét meghatározó agrártámogatások terén további erőfeszítéseket tettünk. Hangsúlyozottan képviseltük az agrártáj természetközeli élőhelyfoltjainak védelmét, a termőhelyi adottságoknak megfelelő művelés, továbbá különösen az időszakos vízállások megőrzésének és a mozaikos mezőgazdasági földhasználat támogatását.

A gypes élőhelyek védelme és a kaszálás természetvédelmi vonatkozásainak gyakorlati bemutatása érdekében a Pro Vértes Nonprofit Zrt., valamint az Országos Magyar Vadászkamara partnerségével nagyszabású rendezvényt tartottunk 2023 júniusában. A rendezvényen 35 szervezet 130 szakembere vett részt, melytől joggal várhatjuk a természetkímélő technológiák terjedését a gyakorlattól a szakpolitika szintjéig. A projekt keretében az elsősorban gazdálkodóknak készült, rövid, a természetbarát gypgazdálkodás gyakorlatát ismertető filmek az [MME YouTube](#)-csatornájára kerültek fel.

Szakembereink részt vettek a faj megőrzésének legmagasabb szintű nemzetközi védelmét biztosító bonni egyezmény tűzokvédelmi egyetértési memorandumának részesfél-találkozásán. A rendezvényen – a faj teljes elterjedési területéről származó információk áttekintésével – megállapításra került, hogy a Kárpát-medencei tűzokállomány védelme a világállomány megőrzése szempontjából is kiemelt jelentőséggel bír, a jelenlegi 2400 egyed a világállomány jelentősebb részét adja, illetve a faj egyetlen olyan populációja a világon, amely növekszik.

További információ: www.tuzok.hu

FEHÉRGÓLYA-VÉDELMI PROGRAM

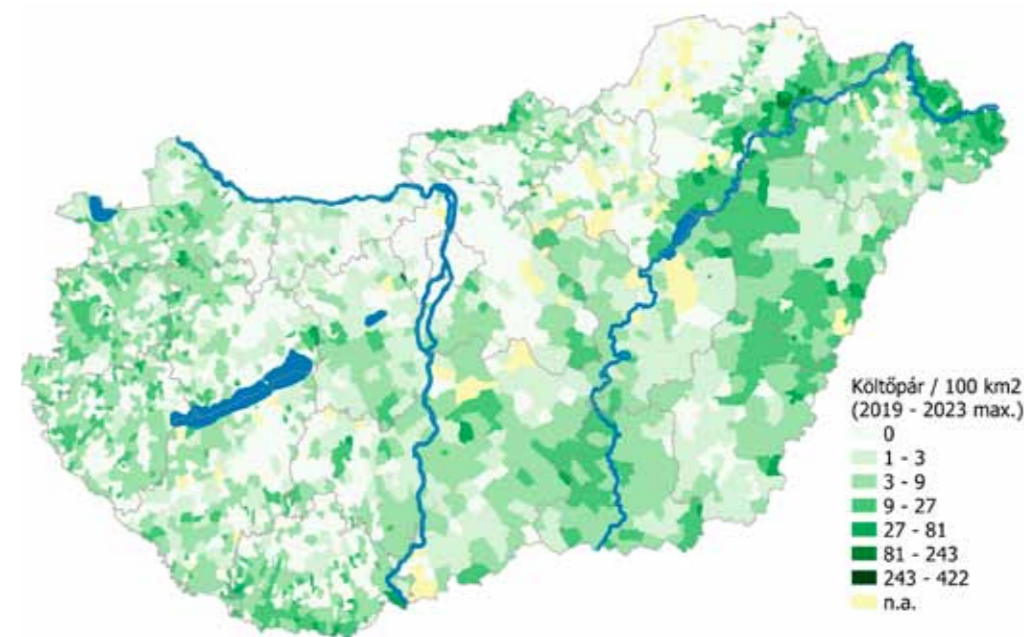

A közismert és közkedvelt fehér gólya az egyesület megalakulása óta az MME figyelmének középpontjában áll. 2023-ban is zajlott az ország jelentős részén gólyafelmérés az állomány változásainak és a veszélyeztető tényezők nyomon követésére. Az MME online gólyás adatbázisába 1280 település 3715 fészkelőhelyről érkeztek adatok, jórészt a Turdus telefonos alkalmazáson keresztül. A felmért fészkek közül 2019-ben lakott gólyapár, amelyek közül 1690 repített sikeresen fiókákat, 334 sikertelen volt, 85-nél pedig nem ismert a költés eredménye. A sikeres párok összesen 5007 fiókat neveltek fel, így az átlagos fiókaszám az összes párra számolva 2,46, a sikeres párokra számítva pedig 2,96 volt. Ez nem rekordmagas, de a sokéves átlagnál jobb eredmény. Mintegy 4550 pár gólya költethet 2023-ban Magyarországon, ami 10%-os emelkedést jelent a 2019-es mélyponthoz képest.

Az év folyamán többtucatnyi sérült vagy elpusztult madárról,

fészkepítési próbálkozásról, új fészkekről érkezett lakossági bejelentés az MME-hez. Ilyen esetekben közreműködünk a sérült madarak mentőközpontba szállításában, a veszélyes villanyoszlopokról bejelentést teszünk az áramszolgáltatók felé, az új fészkeknél kezdeményezzük a fészekmagasítók kihelyezését a költési időszak után. További információk és az új adatbázis elérhetősége:

termeszetlesen.mme.hu/golyales

A 2019 és 2023 közötti években az egyes településeken fészkelő gólyapárok sűrűsége

RÁKOSIVIPERA-VÉDELMI PROGRAM

2023-ban 4. évét kezdte A rákosi vipera természetvédelmi helyzetének javítása a pannon régióban elnevezésű LIFE projekt. A hosszú évek óta zajló, tervezett és tudatos munka eredményeként idén nyáron 38 nőstény összesen 494 kígyóval gyarapította a központ rákosi vipera-állományát. Az ideai szaporulattal együtt a központ működése alatt eddig összesen 4896 rákosi vipera látta meg a napvilágot a tenyésztési program keretein belül.

2023 során összesen 201 rákosi vipera talált új otthonra a természetben. A július és augusztus hónapok során elengedett 95 hím és 106 nőstény a Fertő–Hanság Nemzeti Park és a Kiskunsági Nemzeti Park összesen 6 élőhelyén kezdhetette meg önálló és szabad életét. A program indulása óta eltelt közel 20 év folyamán összesen 907 rákosi vipera került 11 természetes élőhelyre, melyekből 4 a Hanság, 7 pedig a Kiskunság védett gyepein található.

A Rákosi vipera-védelmi Központ a zárt téri tenyésztési feladatok mellett bemutató és ismeretterjesztő funkciót is ellát. Az év során számos hazai

általános iskolai, óvodai, egyetemi csoport, külföldi és hazai kutatócsoport látogatott el a központba, hogy megismerhessék az itt zajló munkát. Szeptember végén pedig a hazai természetvédelem egyik legnagyobb rendezvényének, a Természetvédelmi Örök Országos Találkozójának egyik állomása volt. A projekt eredményei hazai és nemzetközi tudományos konferenciákon is bemutatásra kerültek. Az idén 11. alkalommal megrendezett Rákosi Viper Napján több helyszínen – a Viperaközpontban, a Fővárosi Állat- és Növénykertben, a Szegedi Vadasparkban, az Ócsai Tájháznál és a Kecskeméti Vadaskertben – tematikus előadásokkal, túrákkal, ismeretterjesztő standdal és játékokkal vártuk az érdeklődőket.

Ezenkívül az év folyamán több rendezvényen is részt vettünk a vadvilág világnapja, a víz világnapja, a Föld napja és az állatok világnapja alkalmából.

További információ a programról: www.rakosivipera.hu

ÉLŐHELYEK ÉS NATURA 2000 TERÜLETEK VÉDELME

Az MME élőhelyvédelmi munkáját, illetve az ehhez csatlakozó projekteket a Természetvédelmi Osztály (TVO) koordinálja. A TVO feladatkörébe tartoznak a természetes és természetközeli élőhelyek megőrzésével és kezelésével kapcsolatos feladatok, valamint a védett és Natura 2000 területekkel, illetve utóbbiakon belül az IBA-területekkel kapcsolatos egyesületi kommunikációs, tervezési és szakpolitikai tevékenységek. A mezőgazdasági élőhelyekkel kiemelten foglalkozó tűzokvédelmi LIFE projekt (tuzok.hu, illetve lásd a projektről szóló fejezetet) mellett a LIFE-IP Grassland és a NatureMob LIFE projektekben végzett feladatok jelentették az élőhelyvédelmi munkát. Az osztály üzemelteti a natura.2000.hu tájékoztató honlapot. Az év során Natura 2000 fenntartási tervek véleményezésében vettünk részt, valamint néhány Natura 2000 terület ügyvezetett céldokumentumát is elkészítettük. Kiemelt partnerséget ápolunk a Nemzeti Agrárgazdasági Kamarával, az Országos Magyar Vadászklubbal és az Országos Magyar Méhészeti Egyesülettel annak érdekében, hogy az eseti, nyilvánvaló érdeklentések ellenére hosszú távon tudjon megvalósulni a természetvédelmi értékrend ezen ágazatok tevékenységébe történő integrálása. Ezzel összefüggésben a közös agrárpolitika nyomon követése, az új EU-s költségvetési ciklus témában zajló tervezésének követése, abba szakmai inputok összefogása is a TVO palettáján szerepel. Élőhely- és területvédelmi tevékenységünk szervesen kapcsolódik a BirdLife európai szintű, hasonló témájú aktivitásához. A tavalyi évben az EU Nature Restoration Law (természet-helyreállítási törvény) tervezésének folyamata kiemelt helyen szerepelt.

További információk: www.natura.2000.hu, tuzok.hu

MADÁRÁLLOMÁNYOK NYOMON KÖVETÉSE

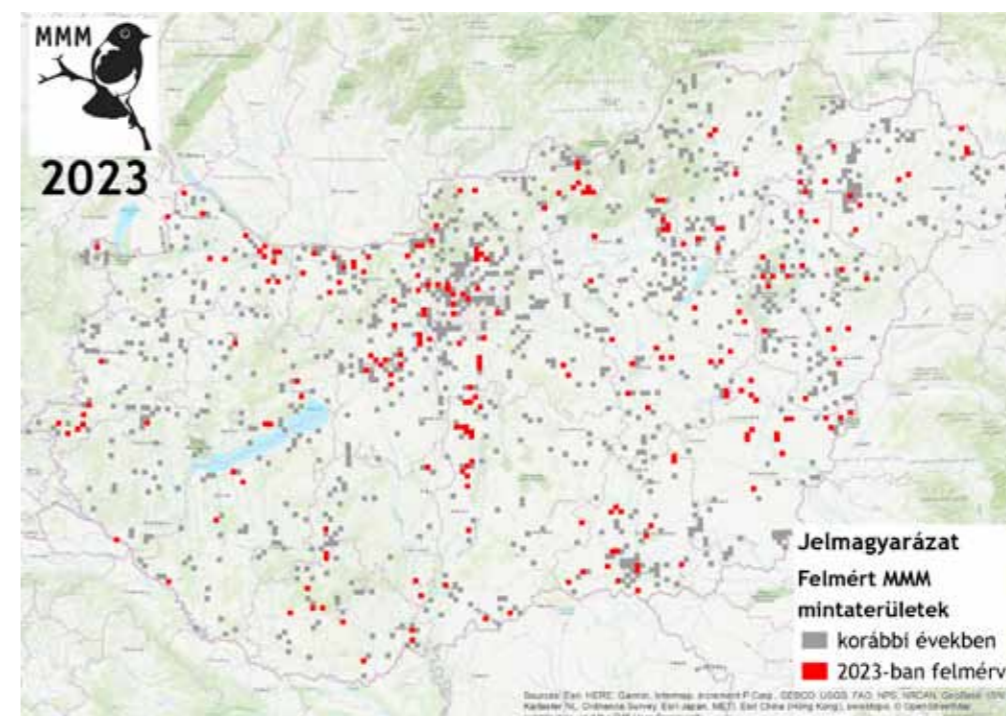

Egyesületünk működteti hazánk egyetlen, az ország egész területéről adatokat gyűjtő, elsősorban madarakra, illetve kételtű- és hüllőfajokra koncentráló Monitoringközpontját. A gyakori madarak állományváltozásainak nyomon követését szolgálja az 1999-ben indult

Mindennapi madaraink monitoringja (MMM-)program, amely két tavaszi és egy téli számlálással, szigorú, hosszú távon összehasonlítható protokoll alapján vizsgálja a költő és telelő állományok trendjeit. 2023-ban 235 db 2,5 x 2,5 km-es UTM-négyzetben történtek felmérések. Fontos mérföldkő volt, hogy a 2021-ben megjelent, a terepi adatgyűjtést szolgáló Turdus applikáció 2022-től már az MMM-felméréseket is támogatja. Az elmúlt 25 évben több mint 1000 megfigyelő kapcsolódott be a felmérésekbe, 13 276 terepnaplót dolgoztunk fel, s az elemzésekre előkészített adatbázis 51 millió rekordot tartalmaz.

Az MMM-program alapján készült állománytrendek számítanak az egyik legalapvetőbb indikátornak a biológiai sokféleség változásának értékelésében. Az adatokat átadjuk a gyakori madárfajokat monitorozó páneurópai rendszer (PECBMS) részére is.

További információk, friss állománytrendek: mmm.mme.hu

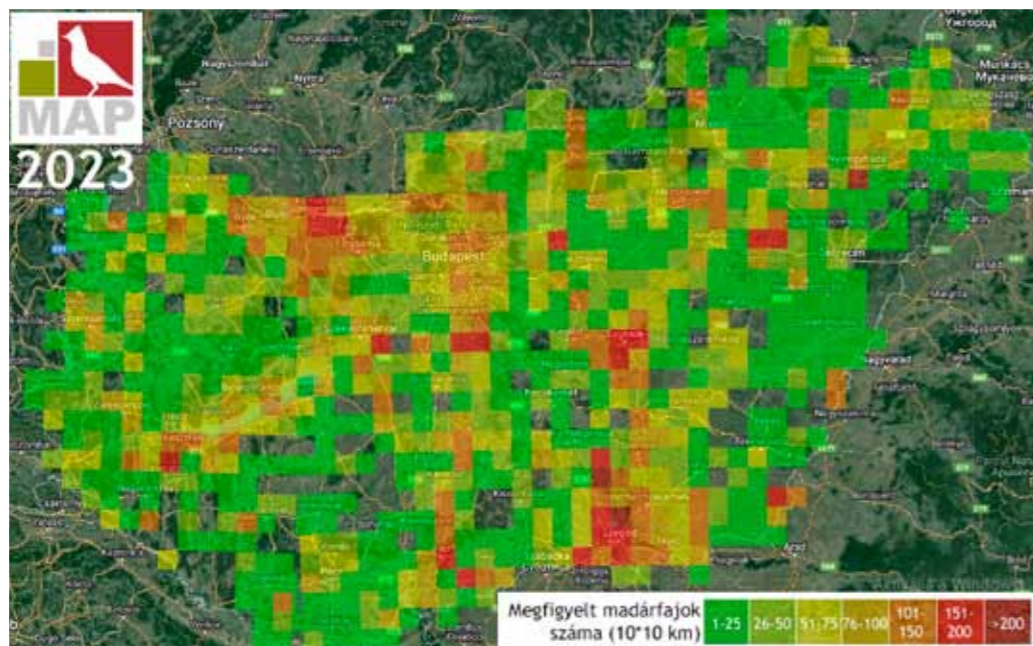

A Madáratlasz program (MAP) igen fontos eredményeként 2021 őszén elkészült a Magyarország madáratlasza című könyv, melynek 2022 júliusában megjelent a második, javított és kiegészített kiadása (424 fajjal). A könyv elektronikus formában is elérhető az MME honlapján, továbbá megvásárolható az MME Boltban.

A MAP-program nem ért véget a könyv kiadásával, a MAP-adatbázis továbbra is a madártani adatok fő gyűjtőportálja. Jelenleg mintegy 42 millió adatrekord található benne, amely folyamatosan gyarapszik. Az adatok hozzájárulnak a madarak mozgalmait kontinentális léptékben ábrázoló EuroBirdPortal működtetéséhez is.

További információk: www.map.mme.hu

A könyv elérhetősége: www.madaratlasz.mme.hu

A Közös a természetért elnevezésű, NGO4GD/HU/000037. számú LIFE projekt keretében kezdtük el a TermészetLesen program és -adatbázisok kialakítását. Ennek keretében elsősorban a laikus természetkedvelő közösséget szeretnénk bevonni az adatgyűjtő munkába. 2023-ban is sokan használták az előző évben megújított Gólyales adatbázisát és folytatták a Téli madárles programot. Tavasszal elindult a Fecskeles és Tavaszi természetles, majd a projekt utolsó moduljaként a Totem adatbázisa is elérhető lett a Turdus terepi adatgyűjtő applikációban. A projektet az Európai Bizottság LIFE Nature alapja támogatta.

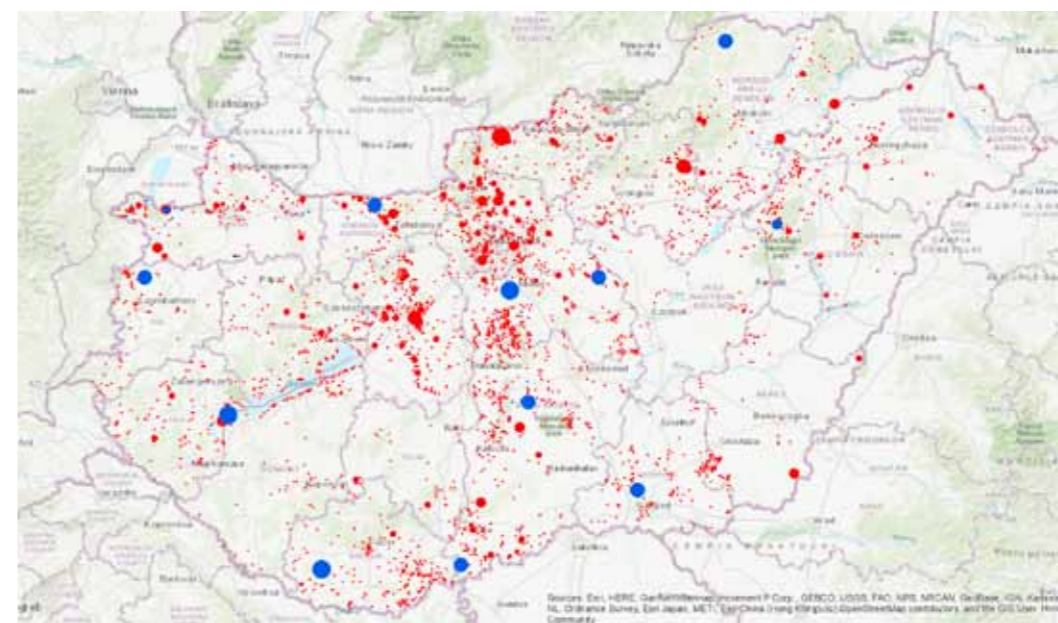
További információk: termeszeten.mme.hu

MADÁRGYŰRÜZÉS

Az MME Madárgyűrűzési Központja 1976 óta a hazai madárgyűrűzés szakmai irányító szervezete. Nyilvántartja a magyarországi madárgyűrűzőket és kezeli a magyar madárgyűrűzési adatbankot, amely jelenleg 8,17 millió adatot tartalmaz. A központ kapcsolatot tart a külföldi társközpontokkal, valamint a madárgyűrűzés szakmai ernyőszervezetével, az Európai Madárgyűrűzési Szövetséggel (EURING, European Union for Bird Ringing), továbbá biztosítja a sorszámozott ornitológiai jelölőgyűrűket az összes hazai madárgyűrűző részére.

Az 50 éves Madárgyűrűző és Vonuláskutató Szakosztály az MME első megalakult szakmai csoportja. Eddig összesen 816 madárgyűrűző volt a tagja, jelenleg 490 gyűrűzőt regisztrál a Madárgyűrűzési Központ. Közülük évente közel 300-an jelölnek madarakat, aktív madárgyűrűzők.

2023-ban Magyarországon összesen 235 madárfaj 247 819 példányát jelölték meg. 10 000 példány fölött 8 madárfajt gyűrűztek, ezek teszik ki az összes jelölés 60,0%-át. Ezek a szécinege (35 462 példány), a cserregő nádiposzáta (20 351 pld.), a füsti fecske (18 017 pld.), a barátposzáta (17 382 pld.), a kék cinege (16 307 pld.), a foltos nádiposzáta (14 742 pld.), a partifecske (13 225 pld.) és a vörösbegy (12 995 pld.). A meggyűrűzött madarak egy része fiókakorban kapta az egyedi azonosítót, összesen 104 madárfaj 228 727 példány. A gyűrűzések és visszafogások közel fele a 12 madárgyűrűző állomáson és madárvártán történt, amelyeken standard mintavételezéssel folyik a kutatómunka. 2023-ban összesen 39 101 visszafogási adat érkezett a Madárgyűrűzési Központba. Az ornitológiai (fém) jelölőgyűrű mellett teleszkóppal, távcsővel is leolvasható színes, egyedi kóddal ellátott műanyag jelölőgyűrűket vagy színkombinációs jelöléseket is alkalmaznak a madárgyűrűzők. 2023-ban 75 madárfaj 5993 egyedére került ilyen színes jelölés. 2023-ban az MME Madárgyűrűzési Központ munkatársai a gyűrűzési és visszafogási adatok kezelése mellett összesen 3699 belföldi és külföldi megkerülési levelet dolgoztak fel. A központ digitális levéltára jelenleg 81 279 db file-t tartalmaz, ezek mérete 77,2 GB. Ebben valamennyi fellelhető archív megkerülési levél szkennelt pdf-másolata, valamint a mentett megkerülési e-mailek is megtalálhatóak. A Tringa (T-ring application) online madárgyűrűzési adatbázist kezelő alkalmazás segítségével a gyűrűzők és a megfigyelők saját maguk is feltölthetik és kezelhetik az adataikat a madárgyűrűzési adatbankban. Jelenleg összesen 611 felhasználója van a rendszernek, a madárgyűrűzők mellett madármegfigyelők, akik rendszeresen azonosítanak színes jelölésű madarakat. Az egyes madárfajok hazai monitoring- és madárgyűrűzési eredményei megtekinthetők a Magyarország madarai weboldalon (<http://www.mme.hu/magyarorszagmadarai>).

A 2021-ben megjelölt madarak területi eloszlása, kékekkel kiemelve a madárgyűrűző állomásokat

TÁRSADALMI KAPCSOLATOK

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület egyik fő célja a természetvédelem ügyének hatékony és széles körű képviselete. Ebben a törekvésünkben a legfontosabb célcsoportunk és egyben partnerünk a lakosság, tagjaink és önkénteseink. A munkálatokat a Központi Iroda szervezeti egységeként működő Társadalmi Kapcsolatok Osztálya (TKO) koordinálja. Oktatási, ismeretterjesztő tevékenységünk gerincét a rendezvények, a Madarászovi/Madarászsuli programok, az ismeretterjesztő anyagok és a képzések adják. A rendezvényeken történő megjelenéssel évente nagyjából 80 000 embert, Madarászovi és -suli programunkkal pedig több mint 4000 óvodás- és iskoláskorú gyermeket érünk el. A fiatalokban történő szemléletformálást kiemelkedően fontos feladatunknak tekintjük. A programban 2023-ban már 7 környezeti nevelő dolgozott: 5 fő Budapest környékén, az őszi tanévtől pedig már Debrecenben és Veszprémben is elérhető a Madarászovi programunk. A 2023-as évben több mint 800 ismeretterjesztő foglalkozást tartottunk.

Lezárult a TKO által koordinált, Közös a természetért elnevezésű, LIFE NGO4GD/HU/000037 kódú, 2 éves projekt. Ennek keretében egy, 5 adatgyűjtő modulral rendelkező applikációt, a Turdust fejlesztettük ki, amely jelenleg több mint 5000 telefonon van már telepítve. Az applikáció segítségével közel 70 000 adatot gyűjtött a lakosság. A sikerrel zárult Madárbarát település mintaprojekt után 2023-ban először hirdettük meg az Év madárbarát települése programot, amelyre 34 település pályázott. Kiemelkedően teljesített Budapest III. kerület Óbuda-Békásmegyér Önkormányzata, így 2023-ban ők nyerték el az Év Madárbarát Települése címet. A tábla átadását a szintén először megrendezett madárbarát települések konferenciájának keretében adtuk át, ahol a résztvevők átvehették a témával foglalkozó legújabb, A települések madárbarát lehetőségei című kiadványunkat. A legnagyobb lépés az osztály életében az új MME-honlap elindulása és az új honlappal együtt az MME Akadémia indulása volt. Az MME Akadémia jelenleg 4 témában kínál ingyenes e-learning-képzéseket.

Az év folyamán 58 központi sajtóközleményt adtunk ki lakossági madárvédelem, fajmegőrzés, rendezvények és számos egyéb témában. Ezeknek is köszönhetően az egyesület szívvívője 481 rádió-, tv-, újság és online csatorna számára adott riportot, és az MME többbezes nagyságrendű médiamegjelenést ért el.

MADÁRTÁVLAT MAGAZIN

Az 1994-ben indult, negyedévente megjelenő folyóirat célja a tagság tájékoztatása. A folyóiratot az érvényes tagsági kártyával rendelkezők postai úton, térítésmentesen kapják meg az MME Központi Irodától. A lap az egyesület tevékenységét, aktuális híreit bemutató cikkek mellett a hazai és nemzetközi madár- és természetvédelem eredményeit bemutató, madár- és állattani írásokat közöl. A Madártávlát összes korábbi lapszáma letölthető az MME honlapjáról (www.mme.hu > **TUDÁSTÁR > Kiadványok > Madártávlát magazin**). A cikkek kereshető adatbázisa pedig elérhető a www.matarka.hu honlapon.

MADÁRBARÁT KERT PROGRAM

A 2002-ben indult Madárbarát kert program az MME legfontosabb, társadalmi szintű, a lakosság egészét megszólító, gyakorlati madárvédelmi kezdeményezése. A programhoz bárki csatlakozhat a regisztrációt követően, majd az ajánlott madárvédelmi tevékenységeket elvégezve megszerezheti a program nevével megegyező elismerő táblát is. A Madárbarát kert jelenleg öt alprogramot tartalmaz.

A MADÁRBARÁT KERT PROGRAM EREDMÉNYEI A SZÁMOK TÜKRÉBEN (2002–2022)

ALPROGRAM (MEGHIRDETÉS ÉVE)	REGISZTRÁLÓK SZÁMA 2022-BEN	REGISZTRÁLTAK SZÁMA A PROGRAM KEZDETÉTŐL
Madárbarát kert (2002)	377	7751
Madárbarát óvoda (2002)	84	1484
Madárbarát iskola (2002)	19	503
Madárbarát balkon (2008)	3	82
Madárbarát munkahely (2008)	9	155
Összesen:	492	9975

TÁRSADALMI TÁMOGATOTTSÁG

Minden tag, minden adományozó és minden önkéntes, minden kicsi és minden nagy számít, mert ebben a sokféleségben rejlik a közösség ereje, legyen szó akár befektetett munkáról, ötletéről vagy adományról. A madár- és természetvédelem ügyét együttes erővel, közös és sokrétű szerepvállalással tudjuk előremozdítani. A szükséges erőforrások jelentős részét is a társadalmi háttér szolgáltatja az adó 1%-ának felajánlásával, a tagok hozzájárulásaival, a perselyadományból befolyt összegekkel és az adományozók felajánlásaival. Munkánk elvégzéséhez erre a támogatói háttérre szükség van. Ez biztosítja számunkra az elvi, az anyagi és nagyon sokszor a tevéleges hátteret is, és ennek köszönhetően a természetvédelmi kérdések megvitatásakor hitelesen tudjuk képviselni e sokrétű társadalmi támogatottság érdekeit, értékrendjét és véleményét a döntéshozók előtt. Egyesületünk egyik alapvető, szabadon felhasználható forrása az adó 1%-ának felajánlásából származik.

ADÓ 1%-OS FELAJÁNLÁSA AZ ELMŰLT ÉVEKBEN:

2016: 29,2 millió Ft, 6579 fő (átlagosan 4459 Ft/fő)
2017: 28,1 millió Ft, 6217 fő (átlagosan 4529 Ft/fő)
2018: 32,4 millió Ft, 6560 fő (átlagosan 4972 Ft/fő)
2019: 40,8 millió Ft, 7339 fő (átlagosan 5552 Ft/fő)
2020: 42,0 millió Ft, 6569 fő (átlagosan 6408 Ft/fő)
2021: 44,9 millió Ft, 6640 fő (átlagosan 6771 Ft/fő)
2022: 51,2 millió Ft, 6489 fő (átlagosan 7893 Ft/fő)
2023: 56,9 millió Ft, 6199 fő (átlagosan 9179 Ft / fő)

Ahogy a számokból kitűnik, az 1%-ot felajánlók száma legnagyobb sajnálatunkra továbbra is csökkenést mutat, azonban az egy főre jutó felajánlások összegének átlaga tovább emelkedett.

PERSELYADOMÁNYOK (KITŰZŐK)

Nagy változás történt 2023. január 1-jétől a kitűzők háza táján. A már esedékes ajánlott adomány-összeg emelése megtörtént, így 2023-tól már 1000 Ft adományért lehetett hozzájutni a kitűzőkhöz. Ez a változás, illetve legnagyobb partnerünk elvesztése meglátszik a kitűzők fogyásán. A statisztikák ugyanis a 2023-as évre csökkenést mutatnak: 78 954 db kitűző fogyott el 676 helyszínen és rendezvényeinken, aminek köszönhetően 78,9 millió Ft támogatásban részesült az egyesület. A jövőben több új kitűzővel és szélesebb körű partneri hálózattal szeretnénk tovább népszerűsíteni a jelvényeinket.

EGYÉNI ÉS CÉGES ADOMÁNYOK

2023-ban adományozóink a megszokott módon 5 témában kaptak tőlünk levelet, postait és elektronikusat. Az év elején az év madara téma kapcsán a barkóscinegével ismerkedhettek meg, majd a fészkelőhelyekről és a fészkelésről olvashattak, aztán a vízimadarakról esett szó, végezetül pedig a harkályokról osztottunk meg hasznos információkat. Ezt a sorozatot egészítette ki év közben a Színes éves jelentésünk, majd év végén egy naptaras levéllel zártuk a sort. Az ezekből a kampányokból érkezett, előállítási költségektől mentes bevétel 84,5 millió Ft volt, melyből 30 helyi csoport, 8 szakosztály és 1 tagozat részesült, hogy természetvédelmi, szemléletformálási és monitorozási tevékenységét elvégezhesse.

Adományozóink száma az elmúlt évek csökkenése után 2023-ban enyhe növekedésnek indult, így ebben az évben 24 306 főt tudhattunk támogatóink között, 928 fővel többet, mint 2022-ben. Támogatási kategória szerint a támogatók, adományozók száma:

TÁMOGATÁSI KATEGÓRIA SZERINT A TÁMOGATÓ TAGOK SZÁMA

Arany fokozatú támogató (100 000 Ft): 59 fő

Ezüst fokozatú támogató (50 000 Ft): 226 fő

Bronz fokozatú támogató (20 000 Ft): 1952 fő

Főbb adományozók (5000 Ft felett): 9370 fő

Kategória nélkül: 12 699 fő

Összesen: 24 306 fő

ÖNKÉNTESSÉG

2023-ban próbáltunk nagyobb hangsúlyt fektetni az önkéntes rendszerünk kialakítására. Törekszünk az adminisztrációs teendők egyszerűsítésére, illetve önkénteseink képzésének biztosítására. Ennek keretében 2 önkéntes hétvégét is tartottunk, az egyiket Budapesten, a másikat Szegeden. Az önkéntességet vállaló egyének mellett cégek is megkeresnek minket, hogy felajánlással és önkéntes munkával támogathassák célkitűzéseinket. Ezek a programok több, a természetvédelemben szereplő partner együttműködésével valósultak meg, elsősorban élőhelykezelési munkák elvégzésével több ezer négyzetméternyi területen. Nem utolsósorban volt olyan cég, melynek munkatársai az áramszolgáltatók vezetékhálózatainak felméréséhez csatlakoztak, azon dolgozva, hogy felderítsék, hol a leginkább a leginkább az oszlopsorok madárbarát szempontok szerinti felújítása, karbantartása. A tagság, önkéntesség, örökgyűjtés, kitűzős persely kihelyezése és adományozás mellett adott a lehetőség együttműködő partnerként MME-tagkártya-kedvezmény nyújtására, gondoskodó termékek felajánlására.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Köszönetünket fejezzük ki mindenkinek, azoknak is, akik nem a fent említett támogatási módokat valamelyikével, hanem bármilyen más módon ötlettel, hasznos tanáccsal, aktív tevékenységgel, anyagi segítséggel vagy az egyesület hírének öregbítésével járultak hozzá a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület munkájához.

MME TERMÉSZETBARÁTOK BOLTJA

Az MME üzletében 2023-ban is a madárodúk, etetők, plüssmadarak és a saját gyártású pólók voltak a legkelendőbbek. A Magyarország madáratlasza című könyv szintén népszerű volt a vásárlóink körében, és az egyesület saját márkás optikai eszközei is egyre növekvő mennyiségben kerültek a megrendelőink kosarába. Az egyedi grafikával készülő, az év madarát megjelenítő pólót is nagy számban kellett gyártani, hogy kiszolgáljuk az igényeket. Egész évben jól fogytak a különböző madár- és természetvédelemhez köthető kiadványok és könyvek.

További információ: www.mmebolt.hu

A 2023-ES PÉNZÜGYI ÉV

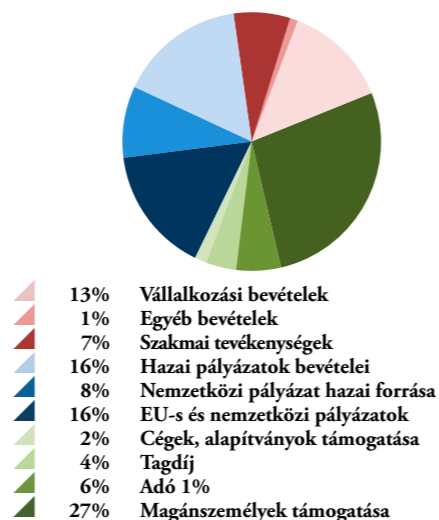
Az egyesület 2023. évben a gazdálkodási tevékenységet nézve eredményes időszakot zárt. Az évet 1.498 millió forintos nyitóval indítottuk. Az alábbi számok az egyesület költségvetésének megvalósulását pénzforgalmi alapon mutatják be, az MME éves mérlegében és eredménykimutatásában szereplő számoktól némileg eltérnek, mivel azok a számviteli szabályoknak megfelelően az évek között elhatárolásokat tartalmaznak.

A 2023. évi összes bevétel 1021 millió Ft volt. A pályázati forrásaink három részből álltak össze. Nemzetközi pályázatokból, amik jellemzően közvetlenül az Európai Uniótól érkeznek, a nemzetközi pályázataink hazai társfinanszírozásából valamint hazai pályázatokból. Az összes bevételeinkből a 24% volt köthető az EU-s pályázatokhoz. Jelentős része az Agrárminisztérium Pannon gyeppek élőhelyeinek megőrzését célzó Integrált Life projektjével kapcsolatos támogatás, az kerecsensólyom védelmét szolgáló, valamint a Rákosi vipera természetvédelmi helyzetének javítását célzó pályázatainak köszönhető. Hazai támogatásaink, elsősorban az Agrárminisztériumtól származtak és idén több mint 166 millió forintot tettek ki. (16%)

A bevételeink másik nagy részét (39%) a magánszemélyek támogatásai adták. Egyre növekvő mértékben jelentik tevékenységünk alapját a magánszemélyektől kapott források: a tagdíjak (4%), adományok (29%) és az adó 1% felajánlások (6%), amelyek együtt meghaladták a 391 millió forintot. Köszönet illet minden támogatónkat, hogy bíznak bennünk és támogatják az Egyesületet abban, hogy a kitűzött céljainkat elérjük!

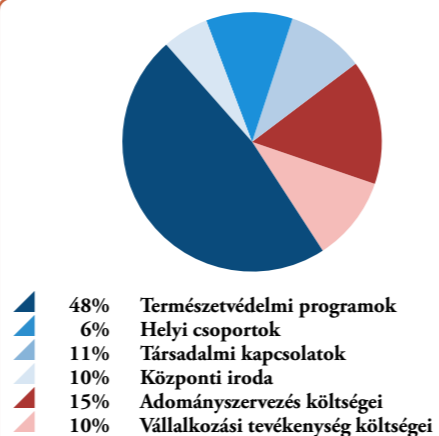
Az év során a kiadásaink 48%-át közvetlenül a természetvédelmi programjainkra fordítottuk, 11%-át a társadalmi kapcsolatok területén ismeretterjesztési, oktatási és kommunikációs feladataink finanszírozására használtunk fel. A helyi csoportjaink munkájának költsége a teljes költségvetés 6%-át, és a központi működés költségei 10%-ot tettek ki. A fennmaradó költségek fedezték az adománygyűjtés és a vállalalkozási tevékenységünk kiadásait.

BEVÉTELEK

Összesen 1021 millió forint

KIADÁSOK

Összesen 1291 millió forint

TÁMOGATÓINK

A korábbi évektől eltérően sajnos nem tudjuk név szerint említeni kiemelt támogatóinkat, mivel a 2018. május 25-én életbe lépett új adatvédelmi rendelet erre nem ad lehetőséget. Minden kedves támogatónkak és tagunknak köszönjük egész éves támogatásukat!

Kiemelt céges támogatók:

ABB Mérnöki, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft., Aquila-Dent Kft., Bioaqua Pro Környezetvédelmi, Szolgáltató és Tanácsadó Kft., BISZ Zrt., Budapesti Közművek Nonprofit Zrt., Dircom Elektronika Kft., MAVIR Magyar Villamosenergia-ipari Átviteli rendszerirányító Zrt., MVM DÉMÁSZ Áramhálózati Kft., MVM ÉMÁSZ Áramhálózati Kft., Optimum Solar Zrt., Poultry-Care Kft., Szatuna Kft., SWAROVSKI OPTIK AG & Co KG, Vandesign-Autó Kft. Zárdai Ügyvédi Iroda

Intézményi támogatók:

Agrárminisztérium, Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság, ASOCIATIA E-CONSULT SATU MARE, Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság, BirdLife International, Budapest Főváros Önkormányzata, Budapest Főváros II. Kerületi Önkormányzat, Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányzata, Budapest Főváros VI. kerület Terézváros Önkormányzata, Budapest Főváros VII. Ker. Erzsébetváros Önkormányzata, Budapest Főváros VIII. Kerület Józsefvárosi Önkormányzat, Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Önkormányzata, Budapest Főváros XII. Kerület Hegyvidéki Önkormányzat, Budapest Főváros XVIII. kerület Pestszentlőrinc-Pestszentimre Önkormányzata, CINEA (Európai Éghajlat-politikai, Környezetvédelmi és Infrastrukturális Végrehajtó Ügynökség), Cserhát Természeti És Kulturális Értékeiért Alapítvány, Dombóvár Város Önkormányzata, Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság, Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság, Európai Bizottság, Göcsej Természetvédelmi Alapítvány, Győr Megyei Jogú Város Önkormányzata, Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft., Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság, KEFAG Zrt., Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság, Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság, Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Magyar Természetudományi Múzeum, Magyar Tudományos Akadémia, Miniszterelnökség, Nemzeti Élelmiszerlánc-Biztonsági Hivatal, Nádudvar Város Önkormányzata, ÖNTE Nonprofit Kft., Pro Vértes Közalapítvány, Raptor Protection of Slovakia, Stichting BirdLife Europe, Szabateri Néprajzi Múzeum, Szekszárd Megyei Jogú Város Önkormányzata, Tiszavasvári Város Önkormányzata, Törökbálint Város Önkormányzata, Umweltbundesamt Gesellschaft mit beschränkter Haftung (UBA-GmbH), Üröm Egyesület, WWF Világ Természeti Alap Magyarország Alapítvány; WORLD WIDE FUND FOR NATURE ADRIA - SERBIA

Illusztrációk: Kókay Szabolcs • **Fotók:** Görög Zoltán (2. o., képek), Stiller Ákos (3. o., kék vércse expedíció), Dr. Heinz Miklós (6. o., hamvas rétihéja), Újszegi János (6. o., alpesi gőte), Forrány Csaba (7. o., horgasszörű denevér), Selmezi Kovács Ádám (7. o., fehérhátú fakopáncs), Simay Gábor (8.o., cigányréce), Mészáros József (8.o., csoportkép), Lippai Károly (9. o., Ifi csoportkép), Vásony Petra (10.o., KFO felmérés), Ozogány Kata (10.o., szalakóta), Novák László (12.o., kék vércsék), Bagyura János (12.o., kerecsensólyom), Borza Sándor (13.o., parlagi sas), Lovászi Péter (14.o., fehér gólya), Egerer Anna (15.o., Rákosivipera-védelmi Központ), Hegyesi József (16.o., drónfelvétel), Nagy Dénes (16.o., kaszálási bemutató) • **Kiadványszerkesztés:** Kőménymag